

РЕДАГУВАННЯ ЯК ОДИН З ГОЛОВНИХ ЧИННИКІВ ЯКІСНОГО ПЕРЕКЛАДУ

**Гула Є.А.,
менеджер-перекладач Лінгвістичного центру, м. Львів**

Редагування як соціально необхідний процес опрацювання тексту існує в житті суспільства вже близько двох з половиною тисяч років, проте редагування як наука виникла досить недавно – менше століття тому, і окремих досліджень, присвячених його розвитку, поки що мало.

Редагування тексту – це своєрідний вид літературної діяльності, в процесі якої редактор завжди вирішує творчі завдання, але, водночас, виступає у ролі дослідника. Редагування визначають як перегляд (іншими словами аналіз, контроль) і виправлення повідомлень. На думку більшості дослідників предметом редагування є приведення об'єкта редагування у відповідність до чинних у певний час і конкретному суспільстві норм, а також його творча оптимізація, метою якої є отримання заданого соціального ефекту. Процес редагування полягає у перевірці інформації з метою удосконалення або виправлення її структури, змісту, відповідності, завершеності, логічної послідовності, методів презентації.

Редагування перекладу, тобто вдосконалення вже існуючого його варіанту, буває двох типів. По-перше, це авторське редагування, коли редактором свого тексту виступає сам перекладач. По-друге, це редагування готового тексту, яке здійснює інша людина, тобто редактор. Виникає питання, наскільки необхідно залучати до перевірки редактора, який є сторонньою особою, а редагування може здійснити сам перекладач. На жаль, для забезпечення перекладу високої якості не достатньо лише авторського редагування. Авторське редагування не відрізняється нічим істотним від пошуків нових варіантів у процесі перекладу. Проблема полягає в тому, що перекладач не може дати адекватну, об'єктивну оцінку свого тексту, йому важко уявити механізми сприйняття, які будуть у реципієнтів, лише тому, що він є автором тексту. Редактор завжди є першим реципієнтом повідомлення і наче випробовує його сприйняття на самому собі. Редагування повідомлення редактором-професіоналом є об'єктивно необхідним та обов'язковим. Із цього, звичайно не впливає категоричне заперечення можливості саморедагування. Саморедагування, здійснене автором, та редагування того ж повідомлення редактором-професіоналом, повинні доповнювати одне одного, адже обидва види правок спрямовані на поліпшення якості тексту, досягнення його довершеності.

Редагування має свої спеціальні методи виконання. Методи редагування – це послідовність процедур, які дають змогу *відшукати* в окремих компонентах повідомлення відхилення від норм та *виправити* їх. Редагування складається з двох повністю рівноправних процедур – аналізу (контролю) та виправлення (реконструкції) тексту. Стосовно цих процедур можна сказати, що аналіз (контроль) – це процедура пошуку, фіксації та локалізації помилок у повідомленні, а виправлення (реконструкція) – це процедури видалення у повідомленні помилок, виявлених у процесі контролю.

Виділяють три аспекти перекладу, які потрібно перевірити редактору:

- ступінь формальної відповідності оригіналу тексту,
- ступінь формальної відповідності у кінцевій мові,
- ступінь смислового навантаження та прийнятності для цільової аудиторії.

Аналіз ступеня формальної відповідності оригінальному тексту можна здійснювати двома способами: або *ретельним порівнянням* структур, що співвідносяться, або *оцінкою* загальних відмінностей у перекладі та оригіналі. Завданням редактора є виявлення ступеня зрозумілості значення, змісту повідомлення. Дані аспекти визначають *специфіку* редагування перекладів, яка тісно пов'язана з використанням знань із контрастивної лінгвістики. Більшість *тексту* передається за допомогою позамовних засобів, створюється культурний фон оповідання, а це, у свою чергу, викликає

ВГО “Асоціація перекладачів України”

Матеріали Всеукраїнського щорічного науково-практичного семінару з питань практики перекладу та підвищення конкурентоспроможності перекладацьких послуг (04 червня 2005 року, м. Київ)

труднощі при перекладі. Переклад практично базується на знанні контрастивної лінгвістики та типології двох мов. Під час перекладу перекладач використовує порівняльний аналіз як метод вибору форми, яка найбільш адекватно передає і зміст, і попередньо обрану форму. Тому редагування, так само як і переклад, пов'язане з такими розділами знань як мова та мислення, мова та культура, психо- та соціолінгвістика. У цьому і полягає специфіка професії редактора перекладів.

Оскільки перед редактором стоїть вирішення не однієї задачі, його робота має бути організованою та систематизованою.

Процес редагування та перевірки можна поділити на такі етапи:

1) ознайомлення з *текстом оригіналу та перекладу*, що включає в себе сканування тексту, яке спрямоване на визначення тематики, стилістичних особливостей, якості вжитої у документі мови; ідеї щодо можливостей покращення тексту.

2) *звірення тексту перекладу з вихідним текстом*, а це послідовна, ретельна перевірка відповідності кожного слова, кожної фрази перекладу вихідному тексту, єдності використаної термінології, логіки викладу, а також порівняння смислового значення. Даний етап включає в себе роботу зі словниками, довідниками, мережею Інтернет, консультації колег та спеціалістів тієї чи іншої галузі. Редактору необхідно мати лист для нотаток, де б зазначались власні назви, термінологія, а також помилки та виправлення, що дасть змогу забезпечити однорідність вжитої термінології.

3) внесення смислових і стилістичних правок; перевірка тексту на наявність граматичних, орфографічних, пунктуаційних, синтаксичних та ін. помилок.

Виправити помилку недостатньо, адже необхідно узгодити все речення, перевірити його завершеність, не забувати при цьому про індивідуальний стиль перекладача.

4) завершальний етап - порівняння попереднього тексту з його новим варіантом, остаточна перевірка тексту.

Одним з допоміжних засобів для редактора може стати контрольний лист, у якому зазначені головні елементи, на які необхідно звертати увагу під час редагування для забезпечення чіткості та точності перекладу:

Орфографія	√
Пунктуація	√
Грамматика	√
Відповідність термінології	√
Єдність термінології, власних назв	√
Повтори, пропуски	√
Синтаксис	√
Стилістична послідовність	√
Структурна організація	√
Логічність викладу	√

Завдання, які постають перед редактором, вимагають від нього досконалого і точного знання мови та граматики, бездоганного почуття стилю, редактор повинен постійно розвивати свою пам'ять та увагу та бути обізнаним з сучасними нормами редагування та дійсними стандартами. Крім того редактор повинен бути компетентним у знанні мови, з якої виконувався переклад, та у знанні мови, на яку перекладалось, у термінології певної галузі, до якої належить даний переклад, крім того редактор має вміти працювати з допоміжною літературою.

Редакторам необхідні регулярний тренінг, постійна робота над собою. Професійний редактор повинен поглиблювати свої знання у кожній галузі, з якою йому доводиться стикатися, а це передбачає нескінченний навчальний процес протягом усієї кар'єри.

ВГО “Асоціація перекладачів України”

Матеріали Всеукраїнського щорічного науково-практичного семінару з питань практики перекладу та підвищення конкурентоспроможності перекладацьких послуг (04 червня 2005 року, м. Київ)

Підсумовуючи, хотілось зазначити, що перекласти текст недостатньо для того, щоб вірно передати зміст міжкультурного повідомлення. Для того, щоб отримати в результаті переклад відмінної якості до роботи залучаються не лише тематичні перекладачі, а також спеціалісти-редактори, які ретельно перевіряють перекладений матеріал, узгоджуючи його з людьми, для яких текст, що перекладається, є частиною національної культури та професії. Отже, перевірка перекладу – це останній крок в процесі отримання адекватного, повноцінного перекладу. Тому з впевненістю можна стверджувати, що редагування – це найважливіший етап виробничого процесу при виконанні письмового перекладу, що забезпечує контроль якості перекладу шляхом ретельної перевірки перекладу на відсутність помилок та його відповідність вихідному тексту. Такі технологічні кроки дозволяють забезпечити відмінну якість перекладу для клієнтів, а відмінний переклад – це, перш за все, запорука позитивного іміджу.

Редакторська праця потребує великого вміння, досвіду й такту. Перед редактором постають два завдання – перевірити текст на наявність помилок і, разом з тим, виявити виняткову чутливість до творчого почерку перекладача. Порушувати манеру авторського письма і не враховувати стильових особливостей викладу не можна.

Перелік використаних джерел

1. Алимов В.В. Теория перевода. Перевод в сфере профессиональной коммуникации. Изд. 3 - М.: 2005. 160 с.
2. Коптілов В. Теорія і практика перекладу: Навч. посіб. – К.: Юніверс, 2002. – 280с. Бібліогр.: с. 275 – 278.
3. Миньяр-Белоручев Р.К. Теория и методы перевода. - М.: Моск. Лицей, 1996.
4. Партико З. В. Загальне редагування: нормативні основи: Навчальний посібник. – Л.: Афіша, 2004. – 416с., табл.. 9, рис. 47, додатків 16.
5. Campbell, S. (1998) *Translation into the Second Language*. London: Longman.